

RAADSINFORMATIEBRIEF

Van

college van burgemeester en wethouders

Vergadering van

6 juli 2021

Kenmerk

Z/21/020156 / D/21/026752

Portefeuillehouder

Tymon de Weger

Portefeuille

Monumenten en Archeologie

Opsteller

Briels, Iris

Onderwerp

ICOMOS-advies over de Werelderfgoednominatie van de NederGermaanse Limes

Kennisnemen van

- Het ICOMOS-advies over de Werelderfgoednominatie van de Neder-Germaanse Limes.

Inleiding

ICOMOS heeft het Werelderfgoedcomité van UNESCO geadviseerd om de Neder-Germaanse Limes in te schrijven als Werelderfgoed. Het Romeins castellum in het centrum van Woerden maakt hier onderdeel van uit.

Op verschillende plaatsen in Nederland zijn archeologische resten van de Romeinse rijksgrens (limes) in de ondergrond aanwezig, zoals forten, wachttorens, wegen, schepen en handelsnederzettingen. Deze vindplaatsen zijn het bewijs van het rijke Romeinse verleden dat Nederland, en ook Woerden, heeft. De Romeinse rijksgrens behoort voor een deel al tot het UNESCO-werelderfgoed, maar het Nederlandse deel en het deel in de Duitse deelstaten Nordrhein-Westfalen en Rheinland Plalz nog niet. Om ervoor te zorgen dat (een goede selectie van) de rijksgrens als geheel behouden blijft voor latere generaties hebben diverse gemeenten, waaronder Woerden, de provincies Utrecht, Gelderland en Zuid-Holland en het Rijk op grond van een in 2014 ondertekende intentieverklaring besloten om deze belangrijke resten samen met Duitsland voor te dragen als UNESCO-werelderfgoed. Deze samenwerking is georganiseerd in de Stuurgroep Nederlandse LimesSamenwerking.

Een kort overzicht van het doorlopen traject ziet er als volgt uit:

- 2011 - Nederlandse deel geplaatst op de voorlopige lijst van het Werelderfgoed
- 2014 - Intentieverklaring Werelderfgoed Romeinse Limes ondertekend. Dit laatste gaf richting aan de eerste stappen voor het opstellen van het nominatiedossier Werelderfgoed Romeinse limes.
- December 2019 - Nominatiedossier aangeboden aan de Minister van OCW
- Januari 2020 - Nominatiedossier ingediend bij UNESCO.
- Najaar van 2020 - Technische evaluatie door ICOMOS, het adviesorgaan dat het Werelderfgoedcomité adviseert over culturele nominaties. In september 2020 heeft ICOMOS de genomineerde limeslocaties in Nederland, waaronder de gemeente Woerden, bezocht.
- Februari 2021 - De Stuurgroep Nederlandse LimesSamenwerking heeft nadere vragen van ICOMOS beantwoord.

- 4 juni 2021 - ICOMOS heeft het Werelderfgoedcomité positief geadviseerd om de Neder-Germaanse Limes op te nemen in de lijst met Werelderfgoed. Het advies over de nominatie is online gepubliceerd (<https://www.romeinen.nl/ontdek-romeins-nederland/nieuws/positief-advies-van-icomos>). Het college is door het Stuurgroep Nederlandse LimesSamenwerking middels een brief geïnformeerd.

Voor dit nominatiedossier is in opdracht van de Stuurgroep Nederlandse LimesSamenwerking door de Universiteit van Leiden en de Radboud Universiteit onderzocht (2016) welke terreinen in aanmerking komen voor voordracht. Vanwege de Outstanding Universal Value (OUV) van het terrein, namelijk het voorkomen van het Romeinse *castellum* Laurium (fort; legerplaats) in het centrum van de binnenstad, is door de Stuurgroep Nederlandse LimesSamenwerking (een groot deel van) het archeologische rijksmonument voorgedragen als kernzone (Werelderfgoed-site). Daarnaast is ter bescherming van de kernzone een bufferzone rondom de Werelderfgoed-site opgenomen (zie bijlage 1).

Tijdens de Werelderfgoedconventie eind juli 2021 zal het Werelderfgoedcomité over de voordracht een besluit nemen. Een belangrijke rol bij deze besluitvorming is weggelegd voor het advies van ICOMOS, het orgaan dat UNESCO op het gebied van culturele nominaties adviseert. Doorgaans volgt het Werelderfgoedcomité in zijn besluit het advies van ICOMOS, maar het kan ook afwijken.

Samenhang met eerdere besluitvorming

In 2013 is door het college reeds het besluit genomen om het rijksmonument castellum Laurium in de binnenstad voor te dragen als onderdeel van de UNESCO-bescherming (corsanummer 13A.01005). In 2019 is door het college ingestemd met het voornemen tot het voordragen van het castellum-terrein als UNESCO-werelderfgoed conform de voorgestelde begrenzing van de kern- en bufferzone (Corsanummer 19A.00173). De kern- en bufferzone zijn opgenomen in het Nominatiedossier op basis waarvan ICOMOS het Werelderfgoedcomité positief heeft geadviseerd de Neder-Germaanse Limes op te nemen in de lijst met Werelderfgoed. Nu het nominatieproces zich in de eindfase bevindt heeft het College in juli 2021 definitief ingestemd met de voordracht van het castellum-terrein als UNESCO Werelderfgoed en bijbehorende begrenzing van de kern- en bufferzones (JOIN-nummer Z/21/020156).

Kernboodschap

Op 4 juni 2021 heeft ICOMOS het Werelderfgoedcomité positief geadviseerd om de Neder-Germaanse Limes in te schrijven als Werelderfgoed. Het advies over de nominatie is online gepubliceerd (<https://www.romeinen.nl/ontdek-romeins-nederland/nieuws/positief-advies-van-icomos>). Het college is door het Stuurgroep Nederlandse LimesSamenwerking middels een brief geïnformeerd. Wij zijn positief over het advies van ICOMOS om de Romeinse rijksgrens op de lijst van Werelderfgoed te plaatsen en willen u hier graag van op de hoogte stellen.

Eind juli besluit het Werelderfgoedcomité of de Neder-Germaanse Limes wordt ingeschreven op de UNESCO Werelderfgoedlijst. Bij een positief besluit wordt de locatie van het Romeins fort castellum Laurium onder het Kerkplein in Woerden Werelderfgoed. Dit biedt mooie kansen voor toerisme en recreatie. Ervaring leert dat de status van Werelderfgoed leidt tot een grotere naamsbekendheid in binnen- en buitenland. Wij verwachten daardoor een toename in het aantal bezoekers. Daarnaast bevestigt het verkrijgen van de Werelderfgoedstatus hoe bijzonder het Woerdens erfgoed is. Deelname van Woerden aan de plaatsing op de Werelderfgoedlijst sluit aan bij de profilering van Woerden als gemeente met een Romeins verleden. Woerden draagt sinds de vernieuwing van de binnenstad (project Hoochwoert) actief uit dat het een rijk Romeins verleden heeft. Deze inzet heeft de gemeente eerder al landelijke bekendheid gegeven op dit gebied en zorgt eveneens voor veel bezoekers.

De gemeente bereidt samen met verschillende partners (Stadsmuseum, Woerden marketing, Stadshart Woerden, Stichts Hollandse Historische Vereniging, KUVO) een publiekscampagne voor die deze zomer en/of najaar zal worden gelanceerd bij een positief besluit van het Werelderfgoedcomité. Op deze wijze wordt het nieuws gecommuniceerd en gevierd met de inwoners van de gemeente Woerden. Op landelijke en provinciaal niveau ligt het publieksbereik en communicatie bij samenwerkende Erfgoedhuizen van de Provincies.

Voor de eigenaar, bewoner en/of gebruiker binnen dit gebied verandert er niets. De beperkingen die hier nu gelden vanwege de status van Rijksmonument, blijven ook gelden als het monument de status Werelderfgoed krijgt. Bij een positief besluit kan het Werelderfgoedcomité wel nog een aantal aanbevelingen doen waarover binnen een periode van anderhalf jaar moet worden gerapporteerd. In het geval van een positief besluit komt de Stuurgroep Nederlandse LimesSamenwerking in het najaar bij elkaar om afspraken te maken over de wijze waarop invulling wordt gegeven aan deze aanbevelingen.

Financiën

Van de gemeente wordt verwacht zorg te dragen voor de reguliere taak van behoud, (planologische) bescherming en beheer (eventueel na te lezen in H6 op pagina 52 Managementplan: <https://www.romeinen.nl/uploads/media/5e185ee8311b7/lgl-3-management-plan-06012020.pdf?token=/uploads/media/5e185ee8311b7/lgl-3-management-plan-06012020.pdf>). De uitvoering vindt plaats binnen de bestaande mogelijkheden van budget en menskracht. Dit geldt ook voor de publiekscampagne die samen met verschillende plaatselijke partners wordt voorbereid.

Het Werelderfgoedcomité kan in haar besluit nog aanbevelingen / eisen stellen waar eventueel financiële consequenties uit kunnen voortkomen. Op basis van de huidige aanbevelingen van ICOMOS aan het Werelderfgoedcomité wordt dit niet verwacht (aanbevelingen eventueel na te lezen op <https://www.limeswerelderfgoed.nl/wp-content/uploads/2021/06/Advies-ICOMOS-inzake-Werelderfgoednominatie-Neder-Germaanse-Limes.pdf>. Paragraaf 'additional recommendations p388).

Vervolg

De gemeente Woerden heeft een persbericht uitgebracht over het advies van ICOMOS (<https://www.woerden.nl/inwoners/nieuws/positief-advies-over-werelderfgoednominatie-limes>). Zodra het besluit van het Werelderfgoedcomité bekend is gemaakt zullen wij u en de bewoners van Woerden hiervan op de hoogte stellen. Het besluit van het Werelderfgoedcomité zal door de Stuurgroep Nederlandse LimesSamenwerking bekend worden gemaakt. Wij verwachten het besluit eind juli / begin augustus met u te kunnen delen. De huiseigenaren en bewoners op het castellumterrein zullen middels een bewonersbrief worden geïnformeerd over het besluit. De gemeente bereidt samen met verschillende partners (Stadsmuseum, Woerden marketing, Stadshart Woerden, Stichts Hollandse Historische Vereniging, KUVO) een publiekscampagne voor die deze zomer en najaar zal worden gelanceerd bij een positief besluit van het Werelderfgoedcomité.

Bijlagen

Bijlage 1. Kern- en bufferzone in Nominatiedossier Unesco D/21/026730

Bijlage 1: Begrenzing UNESCO kernzone (rood) en bufferzone (blauw) in nominatiedossier

■ nominated property — fort 0 50 100 150 m
■ buffer zone - - - fort (uncertain)

Er wordt naar gestreefd om de begrenzing waar mogelijk logisch en haalbaar samen te laten vallen met de perceelgrenzen. Dit kan in sommige gevallen ertoe leiden dat in het uiteindelijke conceptnominatiedossier het kerngebied of de bufferzone nog in zeer beperkte mate kan afwijken van het hier gepresenteerde kaartbeeld. Daarnaast kunnen in voorkomende gevallen de reacties binnen eventuele aanwijzingsprocedures en bredere ontwikkelingen binnen de voorbereiding van de Werelderfgoednominatie ertoe leiden dat aanpassingen in de begrenzing nodig zijn. Dit zal worden gedaan in tijdig overleg met de betrokken gemeenten.